

ARBETA LOKALT MED BARNKONVENTIONEN

Framgångs- faktorer

Sju framgångsfaktorer för ett smidigt genomförande av Barnkonventionen

FN:s barnrättskommitté har tagit fram åtgärder som definierar de strukturer som måste finnas på plats för att säkerställa ett smidigt genomförande av Barnkonventionen. Dessa finns samlade i FNs barnrättskommittés allmänna kommentar nummer 5. För att strukturerna inte bara ska finnas på nationell nivå har Rädda Barnen anpassat ett antal av åtgärderna till det lokala och regionala genomförandet.

Det är dessa som är de sju framgångsfaktorerna.

Tillsammans utgör de en helhet för ett aktivt, levande och systematiskt barnrättsarbete i en kommun/landsting.

Rädda Barnen utgår från framgångsfaktorerna för att inleda en dialog med lokala och regionala företrädare i deras arbete med barnets rättigheter. I kommuner och landsting krävs stödjande strukturer, tydliga beslut och administrativa rutiner för genomförandet. Samordning är viktig och för det krävs funktioner på strategisk nivå med rätt kompetens samt mandat och resurser att utveckla arbetet. Det behövs ökade kunskaper om konventionen och dess tillämpning inom alla nivåer i organisationen. Ett bra ramverk och en ”god jordmån” helt enkelt.

KOM IHÅG!

Ansvar för genomförandet av Barnkonventionen ligger på stat, landsting och kommun. Rädda Barnens roll är att uppmana ansvariga att system för genomförandet av Barnkonventionen finns och efterlevs på alla nivåer. Vi ska bevaka och påverka, inte ta över det ansvaret.

Delar av en helhet

Dett finns två centrala aspekter vid genomförandet av Barnkonventionen i kommun och landsting. För det första ska arbetet med framgångsfaktorerna alltid ske i samverkan med barn och unga. För det andra är alla framgångsfaktorerna lika viktiga och behöver inte göras i någon speciell ordning; det är *samspelet* mellan dem som är avgörande för hur kommunen/landstinget lyckas med genomförandet.

Att implementera Barnkonventionen i kommun eller landsting är en ständigt pågående process som kräver både engagemang och framförhållning. Men genom att låta frågan vara ständigt närvarande blir arbetet både enklare och bättre.

Utgångspunkten för att framgångsfaktorerna ska bli just framgångsrika är att de figurerar i ett gemensamt sammanhang; ingen av dem är fristående, utan kompletterar varandra. Se dem som samtalsämnen i en ständigt pågående dialog – där även barn kommer till tals!

Se inte sammanställningen av framgångsfaktorer som en checklista att bocka av i en kartläggning av er kommun/landsting. Tänk processinriktat. Vi vill påverka för att forma verksamheten snarare än att summera dess resultat. Använd framgångsfaktorerna som en ingång till dialog och påverkan. Välj frågor eller formulera egna utifrån er lokala kännedom, sammanhang och vem det är ni möter.

Bra att veta

Barnombudsmannen sammanfattade redan för över tio år sedan ett antal framgångsfaktorer för genomförandet av Barnkonventionen i kommuner, landsting och myndigheter. Dessa har utvecklats av bland annat SKL, utifrån erfarenheter som gjorts i olika kommuner och landsting. Rädda Barnens förslag på framgångsfaktorer bygger på detta samt barnrättskommitténs rekommendationer och våra egna erfarenheter.

Sedan december 2010 gäller en ny nationell strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. De nio principerna i den ska följas även på lokal och regional nivå och kan sägas utgöra riksdagens och regeringens förväntningar på all offentlig verksamhet i Sverige. I vårt påverkansarbete är det därför viktigt med en koppling mellan Rädda Barnens framgångsfaktorer och principerna i den nationella strategin.

*"Klart man vet hur barn har det, man har ju varit barn själv." Kommunal företrädare
"Ta hjälp av oss ungdomar innan ni fattar beslut om oss. Vi ser på saker från ett annat
håll och jag tror att det kan hjälpa er mer än va ni tror." Tjej, årskurs 8*

Framgångsfaktor #1

Förstå barnens villkor

De som fattar beslut om barns uppväxtvillkor måste ha kunskap om och förstå hur barn har det. FN:s Barnrättskommitté påpekar att insamling av information om barn är en viktig del för genomförandet av Barnkonventionen. Men det är minst lika viktigt att informationen verkligen används! Med rätt kunskap skapas verktyg att utvärdera framsteg, identifiera eventuell diskriminering och skillnader i rättigheter samt ge underlag för politiska beslut.

För att resultat ska kunna utvärderas behövs indikatorer kopplade till rättigheterna i konventionen. Analysen av indikatorer och data ska synliggöra barns situation och identifiera när deras rättigheter kränks. Analysen hjälper även kommunen/landstinget att se om de funktioner man har för att stärka barnets rättigheter fungerar som de ska.

Finns god kunskap om barn och ungdomars uppväxtvillkor i kommunen/landstinget?

Det här kan ni fråga:

- ▶ Vad görs för att aktuell kunskap om barns uppväxtvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar?
- ▶ Har prioriteringar gjorts kring vilka frågor om barns rättigheter ni fokuserar på under nuvarande verksamhetsperiod?
Finns prioriteringar kring arbete med vissa grupper av barn?
- ▶ Genomför ni Myndigheten för Ungdom- och Civilsamhällesfrågors ungdomsenkät Lupp?
- ▶ Använder ni er av:
 - × Barnombudsmannens [Max 18](#), med information och statistik om barns levnadsvillkor som är centrala ur ett barnrättsperspektiv?

KOM IHÅG!

Barn och deras åsikter är en viktig källa till kunskap när utredningar, kartläggningar och andra studier genomförs. Att barn måste få en aktiv roll i genomförandet av sina egna rättigheter är ett centralt budskap i Barnkonventionen. I framgångsfaktor 7 beskriver vi mer hur en kommun/landsting bör arbeta för att öka dialogen med barn och unga. Ni kan även läsa mer i fördjupningsdokumentet *"Samarbeta med barn och unga"*.

- × Rädda Barnens undersökning Ung röst?
- × Rädda Barnens undersökningar om barnfattigdom?
- × Andra?
- ▶ Har ni metoder för att diskutera och analysera resultat med barn och ungdomar?
- ▶ Hur används den insamlade kunskapen som stöd för att säkerställa ett barnrättsperspektiv vid beslutsfattande?
- ▶ Har ni beaktat de rekommendationer FN:s barnrättskommitté riktade till Sverige vid den senaste granskningen?

Följande punkt i den nationella strategin är applicerbar på framgångs-faktorn:

- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn

"Vi har ju så många olika frågor som vi ska prioritera inom vår verksamhet." Kommunal företrädare

"Gör så att det ni säger ska hända händer! Säg inte att ni ska göra en sak som sen aldrig görs!" Kille, årskurs 8

Framgångsfaktor #2

Gör en långsiktig plan

Under de senaste åren har allt fler kommuner och landsting fattat beslut om att arbeta utifrån Barnkonventionen och den nationella strategin. Men för att barns rättigheter ska kunna stärkas på alla nivåer i en organisation är det avgörande med engagemang från ledningen. Som beslutsfattare för särskilda insatser och prioriteringar är deras engagemang och kompetens mycket viktigt. Det är också nödvändigt för att lokalt kunna bedöma vilka områden som kräver särskilda insatser och prioriteringar: besluten som fattas ska genomsyra hela kommunen eller landstinget. Och för att en övergripande strategi ska kunna omsättas i praktisk handling måste den arbetas in i nämnders och förvaltnings mål och handlingsplaner.

Politiska beslut av större karaktär kräver därför en tvärpolitisk förankring. I annat fall riskerar beslut som är viktiga för barn att ändras från en mandatperiod till en annan. Barnrättskommittén betonar att extra uppmärksamhet bör ges åt marginaliserade och missgynnade grupper av barn.

KOM IHÅG!

En plan, en strategi eller ett beslut i kommunen/landstinget betyder inte i sig att Barnkonventionen efterlevs. Utmaningen ligger i hur de politiska besluten fattas, hur de efterlevs och omsätts i praktisk handling. För en levande barnrättspolitik krävs resurser, kompetens, metoder m.m. Den viktiga helheten får ni genom vidare läsning av framgångsfaktorer och under fördjupningen om att samarbeta med barn och unga.

Finns en plan i kommunen/landstinget? Det här kan ni fråga:

- ▶ Finns det ett övergripande politiskt beslut om Barnkonventionens genomförande i er kommun/landsting? Om ja, utgår detta från den nationella strategin? Är det resurssatt?
- ▶ Utifrån det övergripande beslutet, finns det nedbrutna handlingsplaner med tydliga mål i kommunens/landstingets olika nämnder, t.ex. skolnämnd, socialnämnd, fritidsnämnd?
- ▶ Är verksamheternas handlingsplaner uppdaterade utifrån det övergripande beslutet?

- ▶ Har ni använt SKLs Vägledning – gör barn starkare, för att komma igång med eller utveckla ert arbete?
- ▶ Har barn och ungdomar varit delaktiga i arbetet? Om ja, hur?

Följande punkter i den nationella strategin är applicerbara på framgångsfaktorn:

- ... strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter.
- Myndigheter, kommuner och landsting ska tolka och tillämpa lagar och förordningar så att åtagandena enligt Barnkonventionen (...) respekteras i praktiken, i beslut och åtgärder.

"Jo, vi har en hälsoplanerare som i en del av sin tjänst sköter det där med Barnkonventionen." Kommunal företrädare
"Jag vill att varje kommun ska ha barnkommunråd, barnambassadör och fritidsgårdar." Kille, årskurs 8

Framgångsfaktor #3

Koordinera själva genomförandet

Ett långsiktigt arbete med Barnkonventionen kräver samordning. Detta för att säkerställa en fungerande samverkan mellan politik, förvaltning och verksamhet. Arbetet ska genomföras inom den ordinarie organisationen och via befintliga arbetsprocesser. Det behöver därför finnas tydliga strukturer för en sektorsövergripande samverkan mellan alla aktörer som möter barn, eller fattar beslut om barn i sina respektive uppdrag, till exempel inom skola, fritid, socialtjänst och polis. När det finns en fungerande samverkan kan Barnkonventionen omsättas i praktisk handling.

Erfarenheter visar att det bör inrättas särskilda funktioner eller tjänster som kan koordinera genomförandet. Dessa ska ha tydligt mandat och uppdrag, samt ha en strategisk placering, exempelvis direkt under kommunstyrelsen. Flera kommuner och landsting har inrättat tjänster som barnrättstrateg, barnkonventionssamordnare, demokratiutvecklare, barnombud och liknade. I regel är de kopplade till arbetsgrupper inom politik och förvaltning. Deras roll och inflytande varierar, men de är viktiga kontakter för Rädda Barnens lokalföreningar och distrikt.

En samordnande roll ska inte förväxlas med rollen som föreslås i Barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll, oberoende företrädare för barn. Barnrättskommitténs tanke med dessa oberoende företrädare är att de ska kunna ta emot klagomål och arbeta med enskilda ärenden. Men Sverige har inte skrivit under Barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll som handlar om former för dessa enskilda klagomål.

KOM IHÅG!

En samordnande funktion för genomförandet av Barnkonventionen i kommun/landsting är en god förutsättning för ett långsiktigt och systematiskt arbete. Viktigt är dock att vara uppmärksam på att dessa funktioner inte får ses ensamma bärare av arbetet med Barnkonventionens genomförande. Deras roll ska vara att samordna och stötta ledning samt övriga funktioner som har ansvar för kommunens/landstingets arbete med barnets rättigheter.

Finns en fungerande samverkan för genomförandet av Barnkonventionen i kommunen/landstinget? Det här kan ni fråga:

- ▶ Vilken form av övergripande samverkan finns för Barnkonventionens genomförande och hur samordnas den för att fungera i praktiken?
- ▶ Finns någon tjänsteperson med uppdrag att strategiskt samordna och driva på genomförande av barnets rättigheter? Vilket uppdrag och mandat har funktionen? Vilka resurser förfogar den över?
- ▶ Finns någon samordning för att underlätta samverkan mellan aktörer inom olika verksamheter som rör barn?

Följande punkt i den nationella strategin är applicerbar på framgångs-faktorn:

- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan

"Vi har ju en barnchecklista, så vi bockar ju av och tänker in barn i våra beslut." Kommunal företrädare
"Tänk på att alla är olika. Vi klarar inte samma saker. En elev är fisk en annan är apa. Uppgiften är att klättra upp i trädet." Tjej, årskurs 8

Framgångsfaktor #4

Bedriv arbetet ur ett barnrättsperspektiv

För att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör det (art. 3.1) framhåller FN:s barnrättskommitté särskilt behovet av analyser ur ett barnrättsperspektiv. Detta ställer krav på utarbetande av rutiner både *inför* beslut och för att *följa upp* beslut som tagits.

Barnkonsekvensanalyser inför beslut

Det är viktigt för arbetsprocessen att på ett strukturerat sätt kunna tänka efter före. Redan 2001 tog Barnombudsmannen fram en modell för barnkonsekvensanalyser till stöd för kommuner, landsting och myndigheter. Modellen har till dags dato använts i ett antal statliga myndigheter. I flera landsting har man försökt ta fram modeller för barnkonsekvensanalyser, men det finns få exempel på kommuner som arbetat med det. Istället har många gjort en förenklad modell för att föra in ett barnrättsperspektiv, en så kallad barnchecklista baserad på Barnkonventionens grundprinciper.

Erfarenheterna visar tyvärr att dessa checklistor snarare blivit ett rutinmässigt ikryssande av enkla frågor, istället för ett verkligt. Rätt använd kan dock sådana checklistor fungera som ett steg i att påbörja arbetet med ett barnrättsperspektiv (läs mer under fördjupning om barnkonsekvensanalyser).

Uppföljning och utvärdering av beslut

För att bedöma ett besluts effekt understryker barnrättskommittén vikten av att göra efterhandsanalyser i form av barnkonsekvensutvärderingar. Genom uppföljning ges dessutom förutsättningar att synliggöra eventuella brister och att utveckla nya mål eller metoder. I många kommuner används exempelvis kommunrevisioner av arbetet med barnets rättigheter. Det finns även erfarenheter av barnbokslut och av att arbeta med kollegiala granskningar.

KOM IHÅG!

Ibland möter vi argument om att tiden är ett hinder för att jobba med barnkonsekvensanalyser eller andra metoder. Det är viktigt att komma ihåg att barnkonsekvensanalyser och andra metoder för att säkra ett barnrättsperspektiv inte är ett extra uppdrag vid sidan av verksamheten. Dessa metoder ska finnas inarbetade i ordinarie arbetsprocesser för att vara stöd för medarbetarna att uppfylla de skyldigheter man redan har. Det handlar om att fatta rätt beslut för barn.

Görs förberedelser och uppföljningar utifrån ett barnrättsperspektiv i kommunen eller landstinget? Det här kan ni fråga:

- ▶ Finns beslut om att göra aktiva prövningar av barnets bästa (artikel 3)?
- ▶ Om ja, vilka modeller/metoder har utarbetats som stöd i arbetet?
- ▶ Ge exempel på vilka barnkonsekvensanalyser som gjorts, t.ex. vid budgetnedskärningar, nedläggning av verksamhet, etablering av friskolor?
- ▶ Vilka metoder för uppföljning genomförs, t.ex. kommunrevision, barnbokslut, kollegial granskning?
- ▶ På vilka sätt görs barn delaktiga i arbete? Såväl inför och efter beslut.

Följande punkter i den nationella strategin är applicerbara på framgångsfaktorn:

- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv
- Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn och alla rättigheter i konventionen ska respekteras på alla nivåer i samhället. Detta kräver kontinuerliga analyser av konsekvenserna av beslut, så kallade barnkonsekvensanalyser, och utvärderingar av vilka faktiska konsekvenser beslut och åtgärder har fått för barn.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem
- Barns fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang

”Men det mesta av kommunens budget går ju till barn,
t.ex. skola, barnomsorg och sånt.” Kommunal företrädare
”Vi kan ju inte sätta oss in i hela budgeten, men man skulle ju
vilja få veta mer om vad pengarna går till.” Elev, årskurs 8

Framgångsfaktor #5

Gör barn synliga i budgeten

För att en kommun eller ett landsting ska veta om de verkligen gör det yttersta med sina resurser för att säkra barnets rättigheter måste det synas i budgeten. Men barnbudgetar och barnbokslut är en fråga som hittills mötts med relativt svalt intresse i kommuner och landsting. Inte heller den nationella strategin tar upp det, trots att barnbokslut kan vara ett första steg till att förstå vikten av att synliggöra barnets rättigheter i budget och budgetprocesser.

Att tydliggöra hur mycket resurser som går till förverkligandet av barnets rättigheter är helt enkelt inte en prioriterad fråga i Sverige – trots att artikel 4 i Barnkonventionen säger:

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter skall konventionsstaterna vidta sådana åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser [...]

FN:s barnrättskommitté framhåller vikten av att barnets rättigheter synliggörs i en statsbudget. Men Rädda Barnens rapport *Bra beslut för barn* visade att denna åtgärd var den där stater och kommuner gör minst. Inget av de länder eller EU-institutioner som studerades såg detta som en prioriterad fråga och få förstod varför det var viktigt att veta hur mycket pengar som avsätts för barnets rättigheter. Många kommuner hävdade att nästan alla pengar ändå går till barn. Det som är viktigt i sammanhanget är emellertid inte hur mycket pengar som går till barn i allmänhet, utan hur mycket som går till förverkligandet av barnets rättigheter.

KOM IHÅG!

Aktiviteter för att säkerställa barnets rättigheter ligger på ett flertal budgetområden, men bör åtföljas av lämplig information, till exempel en bilaga till budgeten. Där bör det tydligt framgå hur mycket av kommunernas budget som går till arbete för barnets rättigheter. Detta skulle bidra till att Sverige bättre lever upp till krav på likvärdiga uppväxtvillkor för alla barn, oavsett var de bor. Det skulle också vara ett relevant verktyg för att underlätta granskning av – och överkomma – de nuvarande, stora kommunala skillnaderna. Det behövs modeller för hur barnets rättigheter kan bli mer synliga i budgeten på såväl statlig som kommunal nivå.

I ljuset av detta blir det extra viktigt att politiker och tjänstemän förstår värdet av att inkludera barn och unga i budgetarbetet. De åtgärder som krävs för att säkerställa barnets rättigheter ligger utspridda på ett flertal budgetområden, men det gör inte arbetet svårare att räkna på än något annat. Tvärtom. Det handlar bara om att veta hur man ska göra! Det är bland annat ett sätt att förenkla kravet på likvärdiga uppväxtvillkor. Det kan också vara ett relevant verktyg för att överkomma stora kommunala skillnader.

Hur arbetar kommunen/landstinget med att synliggöra barn i budgeten? Det här kan ni fråga:

- ▶ Hur prioriterat är barn och barnets rättigheter när budgeten diskuteras i kommunen/landstinget? Vilka brukar vara de huvudsakliga områdena som diskuteras?
- ▶ Tar ni fram en så kallad barnbilaga till budgeten, där det tydligt framgår hur mycket av er budget som går till barnets rättigheter, samt till vad?
- ▶ Om inte, kan ni tänka er att ta fram ett sådant instrument?
- ▶ Gör ni någon form av barnbokslut?
- ▶ Hur används budgeten som instrument för att uppnå likvärdiga uppväxtvillkor för barn?
- ▶ Har ni på senare år gjort några nedskärningar i er budget som drabbat barn p.g.a. den finansiella krisen? Om ja, vet ni hur detta har påverkat barn i praktiken?
- ▶ Involverar ni på något sätt barn i ert budgetarbete? På vilket sätt?

- ▶ Har ni någon gång gjort en barnvänlig version av er budget, alltså en presentation anpassad för barn och unga?

Följande punkter i den nationella strategin är applicerbara på framgångsfaktorn:

- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem

”Barnkonventionen handlar mycket om sunt förnuft. I vår verksamhet jobbar vi dagligen med barn och får därmed naturligt de kunskaper som krävs.” Kommunal företrädare

”I vår skola pratar vi knappt om vad man ska göra om man mår dåligt eller känner sig stressad, eller vem man ska vända sig till.” Tjej, årskurs 8

Framgångsfaktor #6

Utbilda och medvetandegör

Det är staten som ansvarar för att alla, både barn och vuxna, ska ha kunskap om Barnkonventionen och hur den omsätts i praktiken. Att barn har kunskaper om sina rättigheter är en grundläggande förutsättning för deras möjligheter att i praktiken kunna ta del av dem. Barn ska uppmuntras att aktivt utöva sina rättigheter och få vägledning när de gör det. Ett särskilt ansvar finns även att ge stöd till föräldrar och vårdnadshavare i sitt föräldraskap.

Att höja medvetenheten om barnets rättigheter ska ses som en process av samverkan och dialog, snarare än som informationsspridning.

Särskilda krav på de som jobbar med och för barn

FN:s barnrättskommitté ställer krav på utbildning och kapacitetshöjande åtgärder för alla som är involverade i genomförandet av barnets rättigheter: politiker, förvaltning och de som arbetar med och för barn.

Syftet ska vara att öka förståelsen för Barnkonventionen och alla dess bestämmelser samt hur dessa ska tolkas i Sverige. Kunskapen blir levande först när den omsätts i beslutsfattande och genomförs i det dagliga arbetet. För att lyckas i det praktiska arbetet måste tid avsättas för dialog, reflektion och erfarenhetsutbyte. Erfarenhetsutbytet ska ske inom och mellan kommunens/landstingets egna verksamheter, men det är viktigt att också ta del av andras erfarenheter och metodutveckling.

KOM IHÅG!

Utbildningssatsningar har genomförts av SKL och Barnombudsmanen i kommuner och landsting. Satsningen har dock varit frivillig, vilket inneburit att många inte varit delaktiga. För de som gått en grundutbildning ser Rädda Barnen ett behov av fortsatt kompetensutveckling för att kunskapen om Barnkonventionen ska kunna omsättas i den praktiska verksamheten. Rädda Barnen erbjuder även skräddarsydda utbildningar i Barnkonventionen som man kan tipsa sin kommun eller sitt landsting om.

Finns medvetenhet och rätt kompetens i din kommun/landsting?

Det här kan du fråga:

- ▶ Finns kontinuerliga utbildningsinsatser om Barnkonventionens genomförande för ledning och medarbetare i er kommun/landsting? Inom såväl politik som förvaltning och verksamhet.
- ▶ Hur görs barn medvetna om sina rättigheter?
- ▶ Inom vilka verksamheter finns barnanpassad information riktad till barn, till exempel barnahus, vårdcentraler, socialtjänst?
- ▶ Har ni gjort insatser mot andra grupper, exempelvis föräldrar, med syfte att öka kompetensen om Barnkonventionens genomförande?
- ▶ Har ni diskuterat de rekommendationer FN:s barnrättskommitté riktade till Sverige vid den senaste granskningen?

Följande punkter i den nationella strategin är applicerbara på framgångsfaktorn:

- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap

"Jo men vi arbetar med barn och ungas inflytande, vi har ett ungdomsråd i kommunen." Kommunal företrädare

"Det är aldrig någon som nånsin frågat vad tycker ni om det här?" Kille, årskurs 6

Framgångsfaktor #7

Involvera civilsamhället

Det är statens skyldighet att genomföra Barnkonventionen. Men de flesta beslut som påverkar barns uppväxtvillkor fattas på kommunal- och landstingsnivå. FN:s barnrättskommitté betonar att ansvaret för att respektera och säkra barnets rättigheter innebär att de offentliga myndigheterna är skyldiga att engagera civilsamhället i genomförandet. I praktiken finns det alltså även ett ansvar hos föräldrar och andra vuxna, hos näringsliv och hos organisationer.

Kommittén betonar att frivilligorganisationer spelade en väsentlig roll vid utarbetandet av konventionen och att deras engagemang i genomförandeprocessen är av stor betydelse. Rädda Barnens uppdrag i detta, lokalt och regionalt, är att övervaka och uppmuntra att systemen för genomförandet stärks och att uppmärksamma när barns rättigheter inte tillgodoses.

Stärk barnets delaktighet

I enlighet med artikel 12 ger Barnkonventionen en viktig juridisk grund för att öka barns inflytande i samhället. Det innebär att de ska ses som fullvärdiga medborgare, med motsvarande rättigheter som vuxna att påverka beslut som rör dem. Både i det egna livet och i det omgivande samhället. Barn är med andra ord självklara aktörer i genomförandet av deras konvention. Under denna framgångsfaktor lägger Rädda Barnen därför särskilt fokus på hur kommunen/landstinget involverar barn och ungdomar i implementerandet av Barnkonventionen.

Hur samverkar kommunen med övriga civilsamhället – i synnerhet med barn och unga? Det här kan ni fråga:

- ▶ Hur arbetar ni med att göra barn och ungdomar delaktiga i kommunen eller landstinget?
- ▶ Har ni regelbundna dialogmöten med barn? Hur genomförs dessa? Hur tas det barnen säger till vara? Ingår det i beslutsunderlag? Sker någon återkoppling till barnen?
- ▶ Finns någon samordnande funktion för detta, t.ex. ungdomssamordnare?

- ▶ Finns det strukturer i kommunen/landstinget för regelbundet samarbete med organisationer som arbetar med barnets rättigheter?
- ▶ Vad görs för att engagera hela samhället (idrottsrörelsen, kyrkor, m.fl.) i arbetet med barnets rättigheter?
- ▶ Finns det något samarbete med universitet och högskolor kring barnets rättigheter?

Följande punkter i den nationella strategin är applicerbara på framgångsfaktorn:

- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan

KOM IHÅG!

Det är viktigt att vi är tydliga i vår roll gentemot kommunen/landstinget. Rädda Barnens uppgift är dels att övervaka och uppmuntra att systemen för genomförandet stärks, dels att uppmärksamma när barns rättigheter ej tillgodoses. Samtidigt kan ni se detta påverkansarbete som en god möjlighet för lokalföreningen eller distriktet att bygga relationer med er kommun/landsting för ett långsiktigt förändringsarbete.

Ett viktigt övergripande raster i kommunens/landstingets arbete med att stärka arbetet med Barnkonventionen är att göra barn och unga delaktiga i arbetet, artikel 12. Tänk in det som särskilt viktigt när ni möter tjänstemän eller politiker.